

Meer vertrouwen in de toekomst

De Zekerheidsindex
Rapport maart 2012

Zekerheidsindex: 58 punten

Nederlanders zijn in het eerste kwartaal van 2012 net zo zeker als in het laatste kwartaal van 2011. In het vorige kwartaal scoorden Nederlanders op de zekerheidsindex van 1-100 gemiddeld 57 punten; in het eerste kwartaal van 2012 staat de zekerheidsindex op 58 punten. Dit is geen significant verschil met het vorige kwartaal.

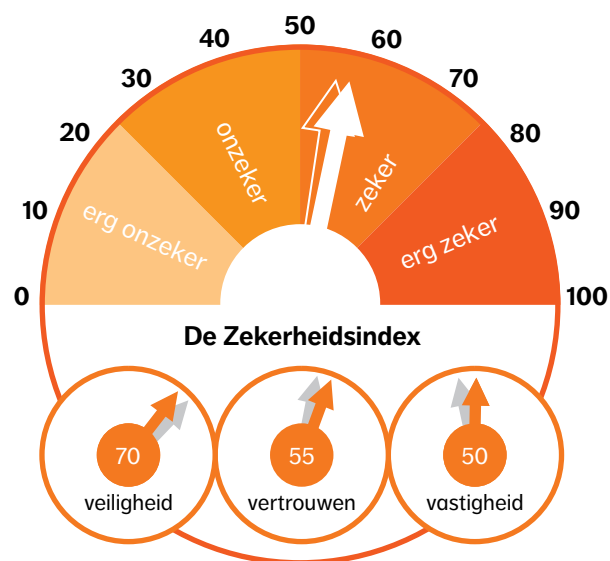
Daarentegen zien we binnen de domeinen van de zekerheidsindex wel een aantal significante verschillen in vergelijking met de vorige meting. Er is vooral te zien dat Nederlanders meer vertrouwen hebben in de toekomst: er wordt vaker verwacht dat toekomstige veranderingen in de persoonlijke leefomgeving, in Nederland en in de wereld positief zullen uitpakken. Daarnaast hebben Nederlanders in vergelijking met het laatste kwartaal van 2011 meer vertrouwen in de internationale economie. Binnen het domein veiligheid zijn geen veranderingen waargenomen ten opzichte van de vorige meting.

Net als in de vorige metingen laat de zekerheidsindex ook nu zien dat Nederlanders zich zekerder voelen in hun eigen leefomgeving dan in de landelijke en wereldwijde leefomgeving. Hoe verder van huis, hoe minder zeker men zich erover voelt.

Het zekerheidsgevoel verklaard

Om te kunnen begrijpen waarom Nederlanders zich (on)zeker voelen en om te verklaren waarom de zekerheidsindex in het afgelopen kwartaal is gedaald, is verdere analyse noodzakelijk. We hebben de respondenten daarom een aantal aspecten voorgelegd met de vraag: 'Kunt u aangeven in hoeverre u zich zorgen maakt over onderstaande punten?' Vervolgens hebben we gekeken naar de invloed van deze aspecten op het zekerheidsgevoel.

In de bijlage is te zien dat de top 10 van aspecten die het meest van invloed zijn op het zekerheidsgevoel duidelijk verschilt van de top 10 van aspecten waar Nederlanders zich het meest zorgen over maken. Zo komen de inkomensgerelateerde en economische aspecten die het meest van invloed zijn op het zekerheidsgevoel helemaal niet voor of pas op de laatste plaatsen in de top 10 van aspecten waar Nederlanders zich het meest zorgen over maken. Daarnaast heeft 'vervuiling van zeeën, rivieren en meren op de wereld' weinig invloed op het zekerheidsgevoel, terwijl Nederlanders zich daar juist wel veel zorgen over maken.

Bron: Nationale-Nederlanden

De oudedagsvoorzieningen in Nederland heeft meeste impact op het zekerheidsgevoel

Om vast te kunnen stellen welke aspecten de meeste impact hebben op het zekerheidsgevoel van de Nederlanders – welke aspecten de huidige zekerheidsindex het meest verklaren – hebben we een koppeling gemaakt tussen de aspecten waar mensen zich zorgen over maken en de invloed van die aspecten op het zekerheidsgevoel. Het overzicht onderaan deze pagina laat de top 10 van aspecten zien die de meeste impact hebben op de zekerheidsindex. Achter ieder aspect van de top 10 staat vermeld welke plaats het aspect had in de vorige meting (Q4 2011).

Op dit moment hebben de oudedagsvoorzieningen in Nederland, de hoogte van de belastingen in Nederland en de inkomenszekerheid in Nederland de meeste impact op de zekerheidsindex.

Economie-gerelateerde aspecten hebben duidelijk een grote invloed op het zekerheidsgevoel van Nederlanders. Acht van de aspecten in de top 10 hebben te maken met inkomen, koopkracht en/of de economie. Criminaliteit in Nederland en de zorgkosten in Nederland zijn de andere twee aspecten in de top 10. De hoogte van de zorgkosten is in deze meting voor het eerst opgenomen, maar is duidelijk een aspect dat veel impact heeft op het zekerheidsgevoel.

Meeste impact op zekerheidsgevoel

1. De oudedagsvoorzieningen in Nederland (2)
2. Hoogte van de belastingen in Nederland (4)
3. Inkomenszekerheid in Nederland (7)
4. De overheidsfinanciën van Nederland (5)
5. De economie van Nederland (3)
6. Criminaliteit in Nederland (1)
7. Dat er een nieuwe economische crisis komt (12)
8. Hoogte van zorgkosten in Nederland (-)
9. Betaalbaarheid van pensioenen in het algemeen (8)
10. De werkloosheid in Nederland (10)

Drie actuele thema's

In deze editie van de zekerheidsindex staan drie actuele thema's centraal, namelijk: de hypotheekrenteaftrek, de pensioenen en de zorgkosten.

Thema 1: Hypotheekrenteaftrek

De hypotheekrenteaftrek is niet direct een onderwerp dat veel impact heeft op het zekerheidsgevoel van de Nederlanders. Echter, in het politieke debat gaat het regelmatig om de vraag: moet de hypotheekrenteaftrek nou wel of niet blijven bestaan? Vandaar dat wij in deze editie van de zekerheidsindex extra aandacht besteden aan de onzekerheid rondom het wel of niet blijven bestaan van de hypotheekrenteaftrek.

Slechts een derde van de Nederlanders heeft er (grote) problemen mee als de hypotheekrenteaftrek zou verdwijnen

Logischerwijs hebben Nederlanders die in het bezit zijn van een koopwoning meer problemen met het verdwijnen van de hypotheekrenteaftrek dan Nederlanders die in het bezit zijn van een huurwoning (41% versus 32%). PvdA- en CDA-stemmers die in het bezit zijn van een koopwoning hebben minder problemen met het verdwijnen van de hypotheekrenteaftrek dan VVD- en PVV-stemmers die in het bezit zijn van een koopwoning.

Problemen met het verdwijnen van de hypotheekrenteaftrek

	Geen	Grote
Nederland	32%	32%
Woonsituatie		
Koopwoning	24%*	41%*
Huurwoning	57%*	6%*
Politieke voorkeur		
VVD	31%	42%*
PVV	12%*	54%*
PvdA	36%*	23%*
CDA	41%*	22%*

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Het verdwijnen van de hypotheekrenteaf trek zal voor 29% van de Nederlanders die in het bezit zijn van een koopwoning tot financiële onzekerheid leiden

De onzekerheid van de koopwoningbezitters wordt grotendeels gevoed door onduidelijkheid over het wel of niet blijven bestaan van de hypotheekrenteaf trek. Het stellen van een bovengrens voor de hypotheekrenteaf trek is in de ogen van veel koopwoningbezitters de manier om hun onzekere gevoel weg te nemen. Opvallend is dat slechts 22% van de koopwoningbezitters aangeeft daadwerkelijk afhankelijk te zijn van de hypotheekrenteaf trek als het gaat om het voldoen aan de financiële verplichtingen.

Welke situaties kunnen uw onzekerheid grotendeels wegnemen?

	Koopwoningbezitters waarbij het verdwijnen van de hypotheekrenteaf trek zal leiden tot (financiële) onzekerheid (n=451)
Stellen van een bovengrens voor hypotheekrenteaf trek	58%
Meer duidelijkheid over wel of geen hypotheekrenteaf trek	50%
Als het eigenwoningforfait en/of de overdrachtbelasting en/of de onroerende zaak belasting (OZB) ook wordt afgeschaft	40%
Fiscaal stimuleren van aflossen van de hypotheek	34%
Als de crisis zou verdwijnen	33%
Werkgelegenheid	20%
Anders	4%

Thema 2: Pensioenen

De oudedagsvoorzieningen en betaalbaarheid van pensioenen hebben veel impact op het zekerheidsgevoel van de Nederlanders. Dit is grotendeels te verklaren door berichtgeving rondom pensioenfondsen en -verzekeraars. Recentelijk nog kwamen pensioenfondsen in het nieuws doordat zij genoodzaakt zijn om op de pensioenen van gepensioneerden te korten. Ook is al eerder door het kabinet aangekondigd dat de pensioenleeftijd verhoogd zal worden van 65 naar 67 jaar. In deze editie van de zekerheidsindex besteden wij extra aandacht aan het vertrouwen in het pensioenstelsel in Nederland en de animo voor deeltijdpensioen en demotie.

Een derde van de Nederlanders wantrouwt het pensioenstelsel in Nederland en maakt zich veel zorgen over de toekomstige pensioengelden

Vooraf jongeren hebben erg weinig vertrouwen in het pensioenstelsel in Nederland. 33% van de 18 tot en met 24-jarigen verwacht zelfs helemaal geen pensioeninkomen meer te krijgen als zij met pensioen gaan. Ouderen zijn minder wantrouwend, desondanks verwacht 13% van de 55 tot en met 64-jarigen dat ook zij geen pensioeninkomen meer krijgen als zij met pensioen gaan. De verwachting dat Nederlanders geen pensioeninkomen meer krijgen leidt tot relatief veel onzekerheid en zorgen. Van de Nederlanders die verwachten dat zij geen pensioeninkomen meer krijgen als zij met pensioen gaan geeft 44% aan dat zij zich onzeker voelen/veel zorgen maken over de toekomstige pensioengelden.

Opvallend zijn de grote verschillen tussen de stemmers van de grote politieke partijen in Nederland en de manier waarop zij tegen het pensioenstelsel aan kijken. VVD-, PvdA-, D66- en CDA-stemmers zijn over het algemeen positiever over het pensioenstelsel in Nederland dan de gemiddelde Nederlander. Vooral CDA-stemmers hebben (nog steeds) erg veel vertrouwen in het pensioenstelsel. Opmerkelijk is de negatieve houding van de PVV-stemmers ten opzichte van het pensioenstelsel in Nederland.

Pensioenstelsel

Leeftijd:	18-24	25-39	40-54	55-64	65+	Nederland
Ik heb vertrouwen in het pensioenstelsel in Nederland	11%*	11%*	12%	22%	28%*	16%
Ik wantrouw het pensioenstelsel in Nederland	47%*	38%*	35%	36%	16%*	34%
Ik verwacht dat als ik met pensioen ga dat ik het pensioeninkomen krijg waar ik recht op heb	15%*	18%	18%	29%	35%*	23%
Ik verwacht dat als ik met pensioen ga ik helemaal geen pensioeninkomen meer krijg	33%*	31%*	24%	13%*	6%*	22%
Ik voel mij zeker/maak mij geen zorgen over mijn toekomstige pensioengelden	14%	13%	14%	20%	28%*	17%
Ik voel mij onzeker/maak mij veel zorgen over mijn toekomstige pensioengelden	33%	33%	29%	35%*	17%*	29%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Toekomstige pensioengelden

	Nederlanders die het pensioenstelsel wantrouwen (n=480)	Nederlanders die verwachten geen pensioeninkomen te krijgen als zij met pensioen gaan (n=416)	Nederland (n=1334)
Ik voel mij zeker/maak mij geen zorgen over mijn toekomstige pensioengelden	6%*	7%*	17%
Ik voel mij onzeker/maak mij veel zorgen over mijn toekomstige pensioengelden	37%*	44%*	29%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Twee op de vijf Nederlanders verwachten dat toekomstige veranderingen aangaande het pensioenstelsel negatief voor hen zullen uitpakken

Verrassend genoeg zien wij weinig verschillen tussen de verschillende leeftijdscategorieën. De enige groep die relatief vaker verwacht dat toekomstige veranderingen aangaande het pensioenstelsel in Nederland negatief

zullen uitpakken, zijn de 40 tot en met 54-jarigen. 65-plussers zijn optimistischer, 'slechts' 20% verwacht dat toekomstige veranderingen in het pensioenstelsel in Nederland negatief voor hen zullen uitpakken.

De PVV-stemmers verwachten vaker dan gemiddeld dat toekomstige veranderingen aangaande het pensioenstelsel in Nederland positief voor hen zullen uitpakken. Dit is opvallend gezien de negatieve houding van de PVV stemmers ten opzichte van het (huidige)pensioenstelsel in Nederland.

Een derde van de Nederlanders ziet er tegenop om tot hun 67ste te werken. Demotie en/of deeltijdpensioen zorgt in de meeste gevallen niet voor minder zorgen over het langer doorwerken

Onder de groep die heeft aangegeven zich zorgen te maken over hun pensioen geeft slechts 4% aan dat door demotie en/of deeltijdpensioen alle zorgen over het langere werken zijn weggenomen. 38% geeft aan dat zij er door demotie en/of deeltijdpensioen minder tegenop zien, maar dat de zorgen nog niet zijn verdwenen. 32% geeft aan dat er door demotie en/of deeltijdpensioen helemaal niets verandert, zij blijven zich evenveel zorgen maken.

Toekomstige verwachtingen

Leeftijd:	18-24	25-39	40-54	55-64	65+	Nederland
Ik verwacht dat toekomstige veranderingen aangaande het pensioenstelsel in Nederland positief voor mijn zullen uitpakken	7%	6%	4%*	9%	18%*	8%
Ik verwacht dat toekomstige veranderingen aangaande het pensioenstelsel in Nederland negatief voor mij zullen uitpakken	42%	44%	49%*	43%	20%*	41%
Ik zie er niet tegenop om tot mijn 67ste te werken	25%	24%	21%*	25%	37%*	26%
Ik zie er erg tegenop om tot mijn 67ste te werken	38%	35%	40%*	36%	13%*	33%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Verwacht u dat deeltijdpensioen en/of demotie, weliswaar geregeld door de werkgever, ervoor zorgt dat u er minder tegenop ziet om tot uw 67ste te werken?

	Nederlanders die er tegenop zien om tot hun 67ste te werken
Absoluut, door demotie en/of deeltijdpensioen zie ik er helemaal niet meer tegenop om tot mijn 67ste te werken	4%
Door demotie en/of deeltijdpensioen zie ik er minder tegenop, maar mijn zorgen zijn nog niet verdwenen	35%
Demotie en/of deeltijdpensioen veranderen niets, ik zie er nog evenveel tegenop	32%
Ik ben al met pensioen/ga binnenkort met pensioen	5%
Anders	5%
Weet niet	15%

Een kleine groep Nederlanders (18%) gaat zeker gebruik maken van demotie en/of deeltijdpensioen als de werkgever dit voor hen regelt

Een groot gedeelte van de Nederlanders heeft nog geen idee of zij in de toekomst gebruik zullen maken van

demotie en/of deeltijdpensioen. 10% is er echter heilig van overtuigd geen gebruik te maken van demotie en/of deeltijdpensioen ook al als de werkgever dit zal regelen.

Hoe dichterbij de pensioenleeftijd hoe positiever Nederlanders over demotie en/of deeltijdpensioen denken. 25% van de 55 tot en met 64-jarigen geeft zelfs aan dat zij zeker gebruik gaan maken van deeltijdpensioen en/of demotie als de werkgever dit voor hen regelt.

Verwacht u dat u in de toekomst gebruik zal maken van deeltijdpensioen en/of demotie om eerder te stoppen met werken?

Leeftijd:	18-24	25-39	40-54	55-64	65+	Nederland
Als de werkgever dit voor mij regelt ga ik zeker gebruik maken van deeltijdpensioen en/of demotie	18%	16%	23%*	25%*	8%*	18%
Als de werkgever dit voor mij regelt ga ik misschien gebruik maken van deeltijdpensioen en/of demotie	38%*	41%*	43%*	15%*	5%*	30%
Ook al regelt de werkgever dit voor mij, ik zal geen gebruik maken van deeltijdpensioen en/of demotie	8%	7%	7%	15%	14%	10%
Weet niet/niet van toepassing	37%	35%	27%	46%	74%*	42%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Thema 3: Zorgkosten

Naast de hypotheekrenteaftrek en de pensioenen besteden wij in deze editie van de zekerheidsindex ook speciale aandacht aan het thema zorgkosten. Wij hebben gezien dat de hoogte van de zorgkosten veel impact heeft op het zekerheidsgevoel van de Nederlanders. Wij verwachten dat deze impact de komende jaren alleen maar zal toenemen doordat de zorgkosten elk jaar worden verhoogd en de vraag: hoelang houden wij dit nog vol? steeds vaker wordt gesteld. Mensen worden steeds ouder, de zorg wordt steeds duurder. Bijna de helft van de Nederlanders verwacht dat de zorgkosten in de toekomst onbetaalbaar worden. Daarnaast vallen steeds meer zorgkosten buiten het basiszorgpakket, waardoor Nederlanders steeds vaker voor hun eigen zorgkosten moeten opdraaien. Om dit tegen te gaan worden er steeds meer initiatieven ontwikkeld om gezond en betaalbaar oud te worden. Begrippen als zorgspaarplan en zorgspaarrekening doen hun intrede om grip te houden op de naar verwachting onbetaalbaarheid van de zorgkosten.

Bijna de helft van de Nederlanders verwacht dat de ziektekosten in de toekomst onbetaalbaar worden

Opvallend is dat vooral de jongeren verwachten dat de toekomstige ziektekosten onbetaalbaar worden. Slechts

3% van de 18 tot en met 24-jarigen verwacht dat de ziektekosten in de toekomst betaalbaar blijven. Ouderen zijn iets positiever gestemd: 13% verwacht dat de ziektekosten in de toekomst betaalbaar blijven.

Het omhoog gaan van de ziektekosten heeft veel invloed op de (financiële) zekerheid van de Nederlanders

Ruim twee op de vijf Nederlanders geven aan dat wanneer de ziektekosten omhoog gaan dit invloed zal hebben op hun (financiële) zekerheid. Jongeren zijn daarin nog meer uitgesproken: 55% van de 18 tot en met 24-jarigen geeft zelfs aan dat het omhoog van de ziektekosten veel invloed zal hebben op hun (financiële) zekerheid.

Opvallend is dat de CDA-, D66-, PvdA- en VVD-stemmers relatief minder vaak verwachten dat de ziektekosten onbetaalbaar worden. Ook verwachten zij minder vaak dan gemiddeld dat het omhoog gaan van de ziektekosten zal leiden tot (financiële)onzekerheid. PVV-stemmers zijn daarentegen juist erg bang dat de ziektekosten onbetaalbaar worden. Drie op de vijf PVVstemmers verwacht dat de ziektekosten in de toekomst onbetaalbaar worden.

Toekomstige verwachtingen ziektekosten

Leeftijd:	18-24	25-39	40-54	55-64	65+	Nederland
Ik verwacht dat ziektekosten in de toekomst betaalbaar blijven	3%	7%	5%	8%	13%*	7%
Ik verwacht dat ziektekosten in de toekomst onbetaalbaar worden	57%*	51%	44%	53%*	42%*	48%
Wanneer de ziektekosten omhoog gaan zal dit geen effect hebben op mijn (financiële) zekerheid	9%	11%	14%	9%	15%	12%
Wanneer de ziektekosten omhoog gaan zal dit veel invloed hebben op mijn (financiële) zekerheid	55%*	46%	42%	45%	40%	44%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Het omhoog gaan van de ziektekosten heeft veel invloed op de (financiële) zekerheid van de Nederlanders

Ruim twee op de vijf Nederlanders geven aan dat wanneer de ziektekosten omhoog gaan dit invloed zal hebben op hun (financiële) zekerheid. Jongeren zijn daarin nog meer uitgesproken: 55% van de 18 tot en met 24-jarigen geeft zelfs aan dat het omhoog van de ziektekosten veel invloed zal hebben op hun (financiële) zekerheid.

Opvallend is dat de CDA-, D66-, PvdA- en VVD-stemmers relatief minder vaak verwachten dat de zorgkosten onbetaalbaar worden. Ook verwachten zij minder vaak dan gemiddeld dat het omhoog gaan van de ziektekosten zal leiden tot (financiële)onzekerheid. PVV-stemmers zijn daarentegen juist erg bang dat de ziektekosten onbetaalbaar worden. Drie op de vijf PVVstemmers verwacht dat de ziektekosten in de toekomst onbetaalbaar worden.

Initiatieven als zorgsparen nemen de onzekerheid van de Nederlanders aangaande de onbetaalbaarheid van de zorgkosten niet weg

Het overgrote deel van de Nederlanders die hebben aangegeven dat het omhoog gaan van de ziektekosten veel invloed heeft op hun (financiële) zekerheid, geeft aan

dat initiatieven zoals zorgsparen hun onzekerheid over de onbetaalbaarheid van de zorgkosten niet kunnen wegnemen. 42% ziet er wel iets in maar is er nog niet helemaal gerust op. Slechts 2% geeft aan dat door initiatieven als zorgsparen de onzekerheid geheel wordt weggenomen.

Nederlanders zien wel iets in het initiatief zorgsparen om langer gezond en betaalbaar oud te worden, ze zijn alleen nog niet helemaal overtuigd

Vrijwel niemand geeft aan dat zorgsparen dé oplossing is om langer gezond en betaalbaar oud te worden. Toch geeft het overgrote deel 'misschien' aan als er wordt gevraagd of men denkt dat zorgsparen dé oplossing is om langer gezond en betaalbaar oud te worden. Opvallend is om te zien dat de 40 tot en met 54-jarigen het positiefst tegenover het initiatief staan en dit ook beter kunnen inschatten, het percentage dat het niet weet is onder deze groep significant lager dan onder de andere groepen.

Om gezond en betaalbaar oud te worden ontstaan er steeds meer initiatieven die u helpen ziektekosten betaalbaar te houden. Zo kunt u denken aan zorgsparen. In hoeverre zorgen dit soort initiatieven ervoor dat uw onzekerheid over de (on)betaalbaarheid van de zorg worden weggenomen?

	Nederlanders die hebben aangegeven dat het omhoog gaan van de ziektekosten invloed zal hebben op hun (financiële) zekerheid
Mijn onzekerheid is helemaal weggenomen	2%
Ben er nog niet helemaal gerust op	42%
Maakt geen verschil, ik voel me er net zo onzeker door	56%

Denkt u dat zorgsparen voor u een mogelijkheid is om langer gezond en betaalbaar oud te worden?

Leeftijd:	18-24	25-39	40-54	55-64	65+	Nederland
Zeker	1%	2%	1%	1%	6%	2%
Misschien	50%	51%	55%	48%	29%	47%
Zeker niet	28%	26%	32%	35%	39%	32%
Weet niet	22%	20%	13%*	16%	27%	19%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Ruim twee op de vijf Nederlanders gaat voorlopig geen zorgspaarplan of zorgspaarrekening afsluiten; het fiscaal aantrekkelijk maken van een zorgspaarplan lijkt effect te hebben

Opvallend om te zien is dat de animo voor een zorgspaarplan of zorgspaarrekening groter is onder de 40 tot en met 54-jarigen. Een kwart van de Nederlanders tussen de 18 en 39 jaar oud weet nog niet of zij in de nabije toekomst een zorgspaarplan of zorgspaarrekening willen afsluiten. De Nederlanders die in eerste instantie hebben aangegeven zeker geen zorgspaarplan of zorgspaarrekening te willen afsluiten, gaan in 5% van de gevallen overstag als zorgsparen fiscaal aantrekkelijk wordt gemaakt.

Overweegt u in de nabije toekomst een zorgspaarplan of zorgspaarrekening af te sluiten?

Leeftijd:	18-24	25-39	40-54	55-64	65+	Nederland
Zeker	1%	1%	0%	1%	1%	1%
Misschien	35%	40%	45%*	32%	13%	34%
Zeker niet	38%	35%*	36%*	51%	67%	44%
Weet niet/n.v.t.	26%	25%	19%	16%	19%	21%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Zou u zorgsparen overwegen als het fiscaal aantrekkelijk zou worden gemaakt door de overheid? (Nederlanders die zeker niet overwegen om in de toekomst een zorgspaarplan of zorgspaarrekening af te sluiten)

Leeftijd:	18-24	25-39	40-54	55-64	65+	Nederland
Zeker	7%	8%	1%*	6%	3%	5%
Misschien	52%	67%*	60%	48%	39%*	52%
Zeker niet	37%	19%*	37%	37%	47%*	36%
Weet niet	4%	6%	1%*	9%	12%*	7%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Bijlage

maart 2012

Aanleiding

Verzekeren gaat per definitie over het vermijden van onzekerheden en het zoeken naar zekerheid. Maar waarover is Nederland eigenlijk onzeker? Welke gebeurtenissen verhogen of verlagen het gevoel van zekerheid? En verandert het gevoel van zekerheid in de loop van de tijd? Om een antwoord te krijgen op bovenstaande vragen heeft TNS NIPO, in opdracht van Nationale-Nederlanden, de zekerheidsindex ontwikkeld. Door middel van deze index wordt de zekerheidservaring van Nederland gemeten en wordt antwoord gegeven op de vraag 'Hoe zeker is Nederland?'

Drie deelvragen

De onderzoeksbehoefte is omgezet in drie deelvragen:

Deelvraag 1:

Hoe zeker voelen Nederlanders zich in hun leefomgeving?

Deelvraag 2:

Hoe ontwikkelt het zekerheidsgevoel van de Nederlanders zich in de loop van de tijd?

Deelvraag 3:

Welke 'zorgen' zijn (het meest) van invloed op het zekerheidsgevoel van de Nederlanders

De zekerheidsindex: veiligheid, vertrouwen en vastigheid

Zekerheid is een breed begrip dat bestaat uit verschillende subaspecten. Op basis van de input van een methodoloog, het raadplegen van externe bronnen en de gesprekken die wij gevoerd hebben met Nationale-Nederlanden, is de volgende definitie van zekerheid gekozen:

'De mate waarin Nederlanders zich veilig voelen, vertrouwen hebben en verwachten dat veranderingen in de toekomst positief zullen uitpakken.'

Uit de definitie hebben wij drie domeinen gedestilleerd die samen het 'construct' zekerheid vormen:

Domein 1: veiligheid

Veiligheid in je eigen leefomgeving, in Nederland en in de wereld.

Domein 2: vertrouwen

Vertrouwen in jezelf, in de samenleving, in de Nederlandse en internationale economie, in de Nederlandse en internationale politiek.

Domein 3: vastigheid

Verwachting dat toekomstige veranderingen (op persoonlijk gebied, in Nederland en in de wereld) positief of negatief voor jou zullen uitpakken.

Binnen de genoemde domeinen wordt gekeken naar de persoonlijke leefomgeving, de landelijke en de wereldwijde omgeving waarin men leeft.

De verschillende deelvragen zijn uitgevraagd op een schaal van 1-100. De gewichten van iedere deelvraag zijn dusdanig gekozen dat ieder specifiek domein even zwaar meeweegt in het construct.

De zekerheidsindex naar subgroepen

Nederlanders uit Zeeland en Nederlanders van 40-54 jaar zijn zekerder geworden. Ook binnen de diverse subdoelgroepen zijn er weinig veranderingen waar te nemen in de zekerheidsindex. Wel is te zien dat Nederlanders uit de provincie Zeeland zich zekerder voelen dan in het vorige kwartaal en hun zekerheidsgevoel is daarmee weer terug op het niveau van de 1e meting (Q3 2011). Daarnaast zijn Nederlanders in de leeftijdscategorie 40-54 jaar zekerder geworden. Hoewel er ten opzichte van de vorige meting verder geen verschillen zijn, zien we nog wel steeds verschillen binnen de diverse subdoelgroepen. Zo hebben inkomen en opleidingsniveau een duidelijke invloed op het zekerheidsgevoel van Nederlanders. Hoe hoger het inkomen en het opleidingsniveau, hoe zekerder men zich voelt.

Provincie	Zekerheidsindex		
	Q3 2011	Q4 2011	Q1 2012
Groningen	60	56	59
Friesland	61	60	59
Drenthe	61	59	60
Overijssel	61	58	59
Gelderland	59	56	57
Utrecht	60	59	59
Noord-Holland	58	58	60
Zuid-Holland	62	58	57
Zeeland	59	54	59*
Flevoland	60	58	56
Noord-Brabant	58	56	57
Limburg	58	56	58

* Significant afwijkend ten opzichte van de vorige meting

Leeftijd	Zekerheidsindex		
	Q3 2011	Q4 2011	Q1 2012
18-24	59	58	58
25-39	63	59	59
40-54	60	57	60*
55-69	58	57	56
70 en ouder	57	56	57

* Significant afwijkend ten opzichte van de vorige meting

Inkomen	Zekerheidsindex		
	Q3 2011	Q4 2011	Q1 2012
beneden modaal	56	54	54
modaal	60	56	58
1 tot 2 x modaal	61	58	60
2 x modaal of meer	64	61	61

* Significant afwijkend ten opzichte van de vorige meting

Opleidingsniveau	Zekerheidsindex		
	Q3 2011	Q4 2011	Q1 2012
lbo (vmbo kader)	56	53	55
mavo (vmbo-T)	60	54	55
mbo	59	57	58
havo/vwo	61	58	59
hbo/wo	64	61	62

* Significant afwijkend ten opzichte van de vorige meting

	Zekerheidsindex		
	Q3 2011	Q4 2011	Q1 2012
Geslacht			
man	61	58	59
vrouw	60	57	58
Relatie			
wel	60	58	59
geen	59	54	57

* Significant afwijkend ten opzichte van de vorige meting

De zekerheidsindex en zorgen

Aan iedere respondent zijn 45 aspecten voorgelegd met de vraag: 'Kunt u aangeven in hoeverre u zich zorgen maakt over onderstaande punten?' De aspecten zijn geselecteerd op basis van de Issue-monitor (TNS NIPO), de resultaten van het pilotonderzoek en in samenwerking met Nationale-Nederlanden. Ook hier is weer gekeken naar aspecten in de persoonlijke leefomgeving, de landelijke omgeving en de wereldwijde omgeving waarin men leeft. De volledige lijst met aspecten is opgenomen in de bijlage.

Meeste zorgen

Het overzicht hieronder laat de top 10 van aspecten zien waar Nederlanders zich het meest zorgen over maken met daarachter de plaats die het aspect in de vorige meting had. Er zijn duidelijk een aantal verschuivingen ten opzichte van de vorige meting. Zo staat er een nieuw toegevoegd aspect op 1: de hoogte van de zorgkosten. Op plaats 2 en 3 in de top 3 van zorgen staan de betaalbaarheid van pensioenen in het algemeen en de olieprijzen. Aspecten die een duidelijke stijging hebben doorgemaakt zijn het aantal passende en betaalbare woningen en de werkloosheid in Nederland. Hier maken Nederlanders zich nu aanzienlijk meer zorgen over dan in het laatste kwartaal van 2011 het geval was.

Top 10 meeste zorgen

1. Hoogte van zorgkosten in Nederland (-)
2. Betaalbaarheid van pensioenen in het algemeen (3)
3. Olieprijzen (6)
4. Criminaliteit in Nederland (1)
5. De oudedagsvoorzieningen in Nederland (2)
6. Hoogte van de belastingen in Nederland (4)
7. Vervuiling van zeeën, rivieren en meren op de wereld (5)
8. Aantal passende en betaalbare woningen in Nederland (12)
9. De werkloosheid in Nederland (13)
10. De overheidsfinanciën van Nederland (7)

Minste zorgen

Het overzicht hieronder laat de top 10 van de aspecten zien waar Nederlanders zich het minst zorgen over maken. Achter ieder aspect wordt de plaats genoemd die het aspect in de vorige meting innam op de lijst. In de top 10 van minste zorgen zijn geen veranderingen te zien ten opzichte van de vorige meting. De top 3 van de minste zorgen wordt gevormd door: relatie met partner, relatie met vrienden/familie, en uiterlijk. Over deze persoonlijke aspecten maken Nederlanders zich relatief weinig zorgen.

Top 10 minste zorgen

1. Uw relatie met uw partner (1)
2. Uw relatie met familie/vrienden (2)
3. Uw uiterlijk (3)
4. De leefbaarheid in uw buurt (4)
5. Het behoud van uw baan (5)
6. Stimuleren van (top)sport (6)
7. Uw gezondheid (7)
8. Het wel/niet verdwijnen van de euro (8)
9. Een mogelijke ramp in Nederland (9)
10. Gelijke kansen voor vrouwen (10)

De zekerheidsindex en zorgen die het meest van invloed zijn op zekerheid

In dit hoofdstuk wordt gekeken welke indicatoren (zorgen) het meest van invloed zijn op het zekerheidsgevoel. Er zijn niet veel wijzigingen in de top 10 van zorgen die het meest van invloed zijn op zekerheid. Net als in de vorige metingen laat de hieronder afgebeelde top 10 zien dat inkomensgerelateerde en economische aspecten een belangrijke invloed hebben op het zekerheidsgevoel. De 8 indicatoren die het meest van invloed zijn op de zekerheidsindex van Nederlanders zijn allemaal gerelateerd aan deze twee aspecten. Het naleven van wetten en regels in Nederland is een aspect dat opvallend vaker van invloed is op het zekerheidsgevoel van Nederlanders.

Top 10 meeste invloed

1. De economie van Nederland (1)
2. Inkomenszekerheid in Nederland (3)
3. De overheidsfinanciën van Nederland (5)
4. Hoogte van de belastingen in Nederland (7)
5. De oudedagsvoorzieningen in Nederland (8)
6. Het naleven van wetten en regels in Nederland (14)
7. Dat er een nieuwe economische crisis komt (9)
8. Uw koopkracht (2)
9. Koopkracht van de Nederlanders (4)
10. De leefbaarheid in uw buurt (11)

Zorgen die het minst van invloed zijn op zekerheid

Ook wanneer we kijken naar zorgen die het minst van invloed zijn op het zekerheidsgevoel zijn er weinig veranderingen ten opzichte van de vorige meting. Het blijft echter opvallend dat de welvaart in ontwikkelingslanden en schoon drinkwater in ontwikkelingslanden hier bovenaan staan. Hoewel Nederlanders zich hier best wel zorgen over maken, staat het ook ver van hen af, waardoor het weinig invloed heeft op hun eigen gevoel van zekerheid. Vervuiling van zeeën, rivieren en meren op de wereld en vrijheid van godsdienst in Nederland zijn aspecten die opvallend zijn gestegen in de top 10 van minste invloed op zekerheid.

Top 10 minste invloed

1. De welvaart in ontwikkelingslanden (2)
2. Stimuleren van (top)sport (1)
3. Dat er in de toekomst te weinig schoon drinkwater in ontwikkelingslanden zal zijn (3)
4. Hypotheekrenteaftrek (wel of niet blijft bestaan) (5)
5. Vervuiling van zeeën, rivieren en meren op de wereld (13)
6. Het wel/niet verdwijnen van de euro (12)
7. Vrijheid van godsdienst in Nederland (14)
8. Uw relatie met uw partner (4)
9. Het combineren van werk en kinderen (6)
10. Gelijke kansen voor vrouwen (10)

Onderzoeksverantwoording

Doelgroep

In het onderzoek zijn Nederlandse consumenten (leeftijd 18+) ondervraagd. TNS NIPObase Consumer is de steekproefbron van het onderzoek.

Respons

Er hebben 1.334 respondenten meegewerkt aan dit onderzoek. Zij hebben een e-mail gekregen met een link naar de vragenlijst. Het veldwerk heeft gelopen van 17 t/m 22 februari 2012.

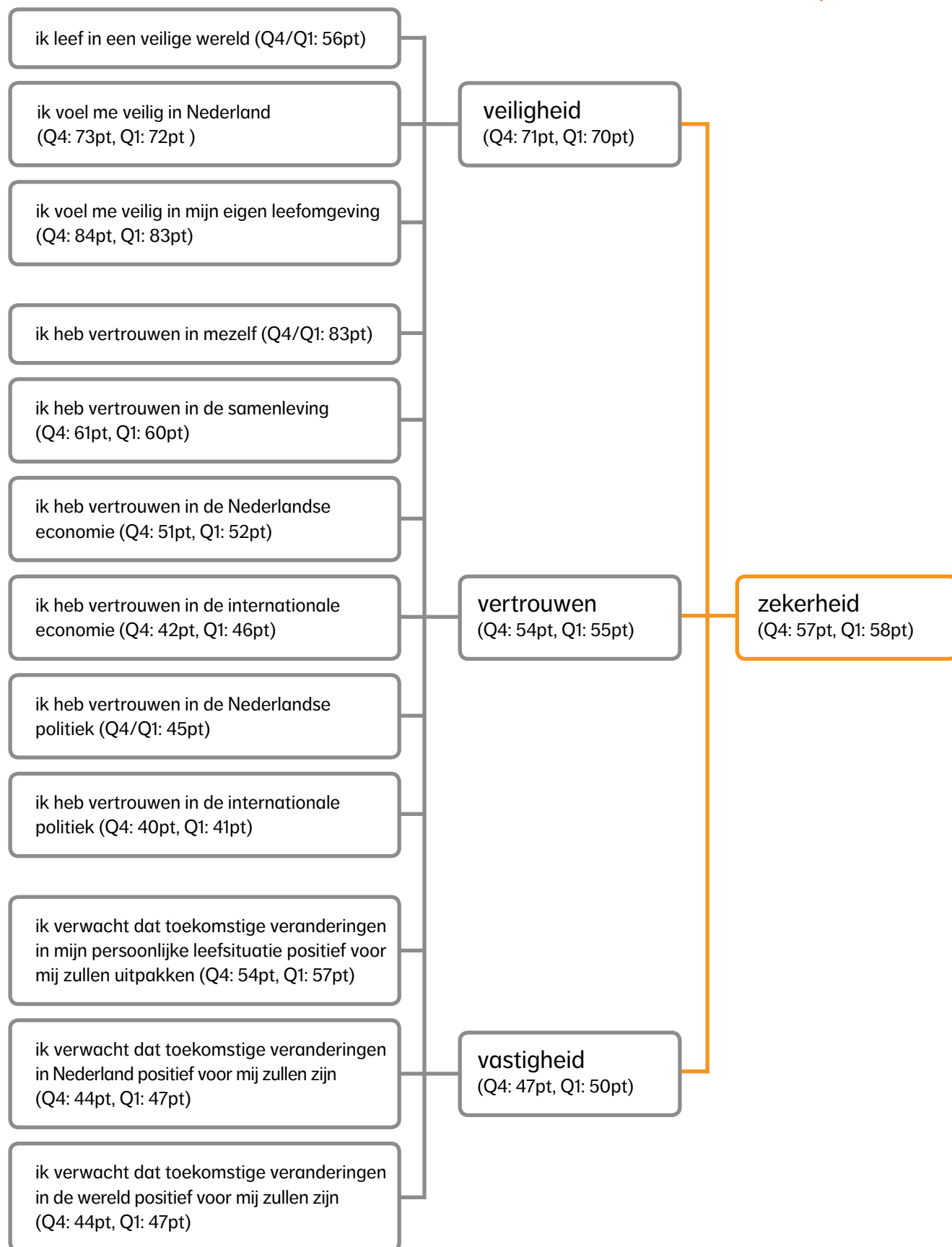
Weging

De steekproef voor dit onderzoek is disproportioneel getrokken naar provincie. Dit biedt voldoende ruimte om ook representatieve uitspraken per provincie te kunnen doen. De resultaten zijn vervolgens herwogen naar de cijfers van de Gouden Standaard en het CBS.

Statistische uitleg zekerheidsindex (construct)

De zekerheidsindex is geconstrueerd door middel van een gewogen gemiddelde van de vragen per inhoudsdomen (veiligheid, vertrouwen, vastigheid). De gewichten zijn zodanig gekozen dat elk domein even zwaar meeweegt. Dit kon worden gerealiseerd door een correctie voor het aantal vragen. De standaarddeviaties van de vragen waren homogeen. Verschillen in standaarddeviatie zijn daarom niet meegenomen in de weging van de variabelen.

Zekerheidsindex (construct)

Ranking zorgen (van hoog naar laag)

Hoe hoger de score, hoe meer zorgen	Q3 2011	Q4 2011	Q1 2012
	score	score	score
1. Hoogte van zorgkosten in Nederland			67
2. Betaalbaarheid van pensioenen in het algemeen	57	60	60
3. Olieprijzen	57	57	60
4. Criminaliteit in Nederland	59	61	59
5. De oudedagsvoorzieningen in Nederland	57	61	59
6. Hoogte van de belastingen in Nederland	56	58	58
7. Vervuiling van zeeën, rivieren en meren op de wereld	57	58	57
8. Het aantal passende en betaalbare woningen in Nederland	55	55	56
9. De werkloosheid in Nederland	52	54	56
10. De overheidsfinanciën van Nederland	54	57	55
11. Inkomenszekerheid in Nederland	54	55	55
12. Dat er een nieuwe economische crisis komt		54	55
13. De kwaliteit van het onderwijs in Nederland	55	53	55
14. Werkgelegenheid in het algemeen	50	53	55
15. Koopkracht van de Nederlanders	51	56	54
16. De economie van Nederland	50	56	54
17. De huizenprijzen in het algemeen	53	54	54
18. Discriminatie in Nederland naar ras, sekse, religie en gearardheid	52	51	53
19. Het krijgen van voldoende pensioen als u met pensioen gaat	49	51	53
20. De kwaliteit van de gezondheidszorg in Nederland	55	56	52
21. Het naleven van wetten en regels in Nederland	54	53	52
22. Fiscaal sparen voor oudedagsvoorziening (wel of niet blijft bestaan)	49	53	52
23. Olie- en gasvoorraden	51	52	52
24. Gepensioneerden van nu kunnen leven zoals ze willen	49	50	50
25. Hypotheekrenteaftrek (wel of niet blijft bestaan)	48	50	50
26. Dat er in de toekomst te weinig schoon drinkwater in ontwikkelingslanden zal zijn	52	53	49
27. De welvaart in ontwikkelingslanden	50	52	49
28. Arbeidsparticipatie	48	49	49
29. Concurrentiekracht van Nederlandse bedrijven ten opzichte van het buitenland	47	47	48
30. Uw koopkracht		50	47
31. De rol van Nederland in de wetenschap en techniek (als kenniseconomie)	44	46	45
32. Gezondheid van de Nederlanders	46	43	45
33. Het combineren van werk en kinderen	42	45	44
34. Vrijheid van meningsuiting in Nederland	45	44	44
35. De verkeersveiligheid in Nederland	43	41	41
36. Vrijheid van godsdienst in Nederland	42	40	41
37. Een mogelijke ramp in Nederland	40	38	37
38. Gelijke kansen voor vrouwen	38	38	37
39. Het behoud van uw baan	38	34	36
40. Uw gezondheid	41	37	36
41. Stimuleren van (top)sport	36	34	35
42. Het wel/niet verdwijnen van de euro		37	35
43. De leefbaarheid in uw buurt	33	30	31
44. Uw uiterlijk	29	25	25
45. Uw relatie met familie/vrienden	24	21	22
46. Uw relatie met uw partner	22	17	20

* significant afwijkend tov Q4 2011

Ranking invloed van zorgen op zekerheidsgevoel (van hoog naar laag)

Hoe hoger de correlatie, hoe meer invloed op het zekerheidsgevoel	Q3 2011		Q4 2011		Q1 2012	
	score	correlatie	score	correlatie	score	correlatie
1. De economie van Nederland	50	0,49	56	0,56	54	0,52
2. Inkomenszekerheid in Nederland	54	0,43	55	0,52	55	0,50
3. De overheidsfinanciën van Nederland	54	0,35	57	0,46	55	0,47
4. Hoogte van de belastingen in Nederland	56	0,34	58	0,43	58	0,46
5. De oudedagsvoorzieningen in Nederland	57	0,38	61	0,43	59	0,45
6. Het naleven van wetten en regels in Nederland	54	0,32	53	0,39	52	0,45
7. Dat er een nieuwe economische crisis komt			54	0,43	55	0,45
8. Uw koopkracht			50	0,52	47	0,44
9. Koopkracht van de Nederlanders	51	0,43	56	0,50	54	0,44
10. De leefbaarheid in uw buurt	33	0,38	30	0,41	31	0,44
11. Uw gezondheid	41	0,3	37	0,35	36	0,42
12. Criminaliteit in Nederland	59	0,35	61	0,45	59	0,42
13. Werkgelegenheid in het algemeen	50	0,37	53	0,40	55	0,41
14. De kwaliteit van de gezondheidszorg in Nederland	55	0,39	56	0,41	52	0,39
15. Arbeidsparticipatie	48	0,33	49	0,33	49	0,39
16. Gepensioneerden van nu kunnen leven zoals ze willen	49	0,33	50	0,34	50	0,38
17. De werkloosheid in Nederland	52	0,37	54	0,42	56	0,38
18. Het aantal passende en betaalbare woningen in Nederland	55	0,31	55	0,32	56	0,38
19. Betaalbaarheid van pensioenen in het algemeen	57	0,29	60	0,38	60	0,38
20. Hoogte van zorgkosten in Nederland					67	0,37
21. Het krijgen van voldoende pensioen als u met pensioen gaat	49	0,31	51	0,35	53	0,37
22. De verkeersveiligheid in Nederland	43	0,27	41	0,33	41	0,36
23. Vrijheid van meningsuiting in Nederland	45	0,38	44	0,36	44	0,35
24. De huizenprijzen in het algemeen	53	0,21	54	0,30	54	0,32
25. De kwaliteit van het onderwijs in Nederland	55	0,32	53	0,24	55	0,32
26. Concurrentiekracht van Nederlandse bedrijven t. o. v. het buitenland	47	0,24	47	0,34	48	0,30
27. Fiscaal sparen voor oudedagsvoorziening (wel of niet blijft bestaan)	49	0,27	53	0,28	52	0,29
28. Olie- en gasvoorraden	51	0,2	52	0,32	52	0,29
29. Olieprijzen	57	0,22	57	0,35	60	0,29
30. Gezondheid van de Nederlanders	46	0,32	45	0,35	45	0,28
31. De rol van Nederland in de wetenschap en techniek (als kenniseconomie)	44	0,21	46	0,23	45	0,28
32. Uw relatie met familie/vrienden	24	0,2	21	0,25	22	0,27
33. Het behoud van uw baan	38	0,26	34	0,28	36	0,27
34. Een mogelijke ramp in Nederland	40	0,25	38	0,29	37	0,26
35. Discriminatie in Nederland naar ras, sekse, religie en geaardheid	52	0,18	51	0,25	53	0,24
36. Uw uiterlijk	29	0,19	25	0,25	25	0,24
37. Gelijke kansen voor vrouwen	38	0,22	38	0,30	37	0,24
38. Het combineren van werk en kinderen	42	0,22	45	0,21	44	0,22
39. Uw relatie met uw partner	22	0,07	17	0,20	20	0,22
40. Vrijheid van godsdienst in Nederland	42	0,26	40	0,28	41	0,20
41. Het wel/niet verdwijnen van de euro			37	0,25	35	0,20
42. Vervuiling van zeeën, rivieren en meren op de wereld	57	0,16	58	0,26	57	0,18
43. Hypotheekrenteaftrek (wel of niet blijft bestaan)	48	0,13	50	0,20	50	0,16
44. In de toekomst te weinig schoon drinkwater in ontwikkelingslanden	52	0,15	53	0,16	49	0,11
45. Stimuleren van (top)sport	36	0,08	34	0,12	35	0,11
46. De welvaart in ontwikkelingslanden	50	0,1	52	0,13	49	0,08

Pensioenen

Politieke voorkeur	VVD	PvdA	D66	CDA	PVV	Nederland
Ik heb vertrouwen in het pensioenstelsel in Nederland	27%*	26%*	23%*	33%*	12%*	16%
Ik wantrouw het pensioenstelsel in Nederland	22%*	27%*	17%*	14%*	48%*	34%
Ik verwacht dat als ik met pensioen ga dat ik het pensioeninkomen krijg waar ik recht op heb	25%	28%	24%	38%*	23%	23%
Ik verwacht dat als ik met pensioen ga ik helemaal geen pensioeninkomen meer krijg	17%	17%	7%*	5%*	25%	22%
Ik voel mij zeker/maak mij geen zorgen over mijn toekomstige pensioengelden	23%	26%*	27%*	32%*	10%*	17%
Ik voel mij onzeker/maak mij veel zorgen over mijn toekomstige pensioengelden	26%	28%	13%*	10%*	39%*	29%
Ik verwacht dat toekomstige veranderingen aangaande het pensioenstelsel in Nederland positief voor mij zullen uitpakken	6%	15%*	6%	13%	15%*	8%
Ik verwacht dat toekomstige veranderingen aangaande het pensioenstelsel in Nederland negatief voor mij zullen uitpakken	34%*	41%	39%	27%*	39%	41%

* Significant afwijkend van het totaal (Nederland)

SP'ers zijn niet significant afwijkend van het totaal, vandaar dat de SP niet is meegenomen in deze tabel

Zorgkosten

Politieke voorkeur	VVD	PvdA	D66	CDA	PVV	SP	Nederland
Ik verwacht dat ziektekosten in de toekomst betaalbaar blijven	12%	13%	9%	17%*	3%	4%	7%
Ik verwacht dat ziektekosten in de toekomst onbetaalbaar worden	38%*	38%*	34%*	27%*	59%*	53%	48%
Wanneer de ziektekosten omhoog gaan zal dit geen effect hebben op mijn (financiële) zekerheid	19%*	18%	14%	19%*	7%	11%	12%
Wanneer de ziektekosten omhoog gaan zal dit veel invloed hebben op mijn (financiële) zekerheid	32%*	38%	29%*	32%*	53%*	53%*	44%

* significant afwijkend van het totaal (Nederland)

Voor meer informatie kunt u contact opnemen met:

Nationale-Nederlanden

PR & Mediarelaties

Stijn Wesselink / Michel Teeuwisse

T 070 513 81 01

M 06 25 07 49 71

E pers@nn.nl

